

Volda Kommune

Kommunedelplan for:

Fysisk aktivitet og anlegg for idrett, friluftsliv og nærmiljø, 2014-18.

Plan eigengodkjent av Volda kommunestyre i sak xxxx /2014, den xxxxxx.2014

POLITISK VEDTAK:

**KOMMUNEDELPLAN FOR FYSISK AKTIVITET OG ANLEGG FOR IDRETT,
FRILUFTSLIV OG NÆRMILJØ.**

HOVUDRULLERING AV PLAN, 2014-2018

Kommunestyre sak xxxx/14, den xxxx. 2014 , vedtak:

FØREORD

Kommunedelplanen skal vere eit samordnande styringsverktøy for kommunen i arbeidet med å stimulere til og legge til rette for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv i kommunen, og gjennom dette bidra til ei positiv utvikling i kommunen sett i eit folkehelseperspektiv.

Planen skal vere eit viktig dokument for politikarar og administrasjonen, idrettsrådet, lag og organisasjonar i arbeidet med å stimulere til auka fysisk aktivitet og god folkehelse for innbyggjarane i kommunen og som:

- helse og trivselsfremjande tiltak
- synleggjering av idrett og friluftsliv som vesentleg del av det utvida kulturbegrep
- grunnlag for kartlegging og vurdering av behov innanfor utbygging av anlegg og som aktivitetsfremjande tiltak
- synleggjering av kommunen sine verkemiddel på området
- synleggjering av lag og organisasjonar sine viktige bidrag og verkemiddel/mulegheiter innan området
- samla oversikt over anlegg og aktivitet i kommunen

Planen skal støtte statlege og fylkeskommunale vilkår for tildeling av spelemidlar til utbygging av anlegg og tilskot til aktivitetsfremjande tiltak, og vere styrande for kommunen sine prioriteringar på fagfeltet, m.a ved prioritering av spelemiddelsøknadar.

I plan er også teke inn framlegg til retningslinjer for merking og skilting i turområda i Volda/Ørsta. Desse vil bli godkjent gjennom plangodkjenninga, og skal leggjast til grunn for det vidare arbeidet med tilrettelegging og skilting i kommunen sitt område.

Planen vil også vere viktig som informasjonsgrunnlag for Fylkeskommunen i arbeid med Fylkesdelplanen for idrettsanlegg – med tilhøyrande prioritering av tilskot frå spelemidlane. Særleg innanfor kategorien større anlegg.

Kommunedelplanen bygg på overordna mål i Kommuneplanen, tidlegare prioriteringar i plan for idrett og friluftsliv, kommunen sine mål og retningslinjer som miljøkommune og som prosjektkommune i prosjekt "Helse i plan", samt innspel gjennom planprosessen.

Viktige grunnlagsdokument er elles: Stortingsmelding nr. 14 (1999-2000) *Idrettslivet i endring*,

Tilstandsrapport 2003- *om idrett og fysisk aktivitet i Norge*, og Fylkesdelplan for Idrett og friluftsliv.

Lov om folkehelse og Folkehelsemeldinga (Meld. St.34) *God Helse-felles ansvar*, legg også viktige føringar for planen og det vidare arbeidet i kommunen.

Planen er utarbeidd i samsvar med Veileder V-0798B frå Ku/Kir.dep – "Kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet", "Kompetanseutvikling i skulen" – "kunnskapsløftet" – intensjon om tiltak for auka fysisk aktivitet i skulesamanheng.

Vedteken Kommunedelplan skal inngå i kommuneplansystemet og intensjon, og handlingsplan skal leggjast til grunn for kommunen sine prioriteringar innanfor fagområdet.

Volda, den xxxx.2013

Volda kommune

Sektor for Utvikling

Innholdsliste.	Side
Kommunestyrevedtak –godkjenning av plan	2
Føreord	3
Innholdsliste	4
Vedleggsliste	5
0.1 Bakgrunn	6
0.2 Planfaktorar - Rullering	7
0.3 Tilpassing	9
1.1 Organisering	11
1.2. Rammer	11
1.2.1 Statleg nivå	12
1.2.2 Regionalt nivå	13
1.2.3 Kommunalt nivå	14
2.0 Målsetting	18
2.1. Hovudmål	18
2.2. Delmål (handlingsmål)	19
2.2.1 miljøomsyn og landskapsvern	19
2.2.2 Strategiar	19
3.0. Evaluering av Handlingsplan for idrett og friluftsliv 2008-2012	21
3.1 status ved utgang av planperiode.....	21
4.0. Verkemiddel i gjennomføring etter plan	24
Offentleg tilrettelegging av aktivitetsareal	24
Spelemidler	25
Kommunale garantiar for lån	26
Moms – kompensasjon	26
Aktivitetsmidlar gjennom idrettskretsen	26
Aktivitetsmidlar gjennom God Helse-programmet	26
Eigeninnsats lag og organisasjonar.....	26
Sponsing	26
Kulturmidlar	26
Retningsliner for merking/skilting i natur og friluftsområde.....	27
4.1 Prinsipp for godkjenning av utbyggingsplanar	27
4.2 Oppfølging av anlegg	27
5.0 Handlingsprogram 2014 – 2018	28
5.1 Prioritering av tiltak (jf. målsettingar i plan)	28
6.0 Prioritering	29
6.1 Prioritering av tiltak og anlegg nytt handlingsprogram for perioden	30
6.1.1 Kontinuerlege organisasjonsutviklande tiltak	30
6.1.2 Kontinuerlege aktivitetsskapande tiltak	30
6.1.3 Prioritering av anleggstiltak	31
7.0 Årleg Rullering	32
7.1 Langsiktige oppgaver –tiltak	33

Vedlegg til plandokumentet:

Vedlegg 1 – Prioritert handlingsprogram 2014 – 18 anlegg/tiltak

Vedlegg 2 - Anleggsregisteret – Anleggsstatus-behov og planar.

Vedlegg 3 – Retningslinjer for merking og skilting i natur og friluftsområde

Ikkje prenta vedlegg som er lagt til grunn for planarbeidet.

1. Gjeldande plan med handlingsprogram
2. Godkjent planprogram
3. Høyringsuttaler til oppstart av rulleringsarbeid.
4. Forskrifter og reglar for stønad av spelemidlane til anlegg for idrett og friluftsliv og nærmiljøanlegg

0.1 Bakgrunn:

Tidlegare plandokument:

1995 - første kommunedelplan for Idrett, nærmiljø og friluftsliv for Volda kommune.

Planperioden var 1995 -1999.

1999 - hovudrullering av plan, godkjent av Kommunestyret i oktober 1999.

Ny planperiode 1999 – 2003.

2003 - hovudrullering av plan, godkjent av Kommunestyret i februar 2004.

Ny planperiode 2004 -2008.

2008 - hovudrullering av plan, godkjent av Kommunestyret i januar 2009.

Ny planperiode 2008 -2012.

2013 Justert Handlingsprogram – Formannskapet (planutval) – januar 2013.

I samsvar med gjeldande syklus for planrullering (4års intervall) skulle planen rullerast i 2013, med sikte på nytt handlingsprogram for perioden 2013 – 2017. Vi er noko forseinka i prosessen og handlingsprogrammet vart revidert ved årleg rullering i 2013. Vi legg difor til grunn at planframlegget vert fremja for perioden 2014 -18.

Kommunedelplan for Fysisk aktivitet og anlegg for idrett, friluftsliv og nærmiljø – Framlegg til ny plan – og nytt handlingsprogram for perioden 2014-18.

0.2 Planfaktorar- rullering:

Plan for idrett - og friluftsliv er integrert del av det kommunale plansystemet og skal fungere som eit styringsverktøy i arbeidet med å legge tilhøva til rette for menneskeleg trong og behov for fysisk utfolding, trivsel og god folkehelse i heile kommunen. Omsynet til barn og unge skal stå sentralt i planarbeidet.

Gjennom dei prioriterte tiltaka i handlingsdelen, skal planen bidra til å skape grunnlag for auka fysisk aktivitet, og gjennom dette stimulere til betra helse og trivsel mellom innbyggerane i kommunen. Planen er såleis knytt opp mot føringar gitt gjennom kommuneplan og kommunen sitt engasjement som miljøkommune, folkehelsesatsinga og som prosjektkommune i prosjekt "Helse i plan", der fysisk aktivitet er skissert som eit av dei viktigaste satsingsområda.

Jf. Også idrettsmeldinga og ny folkehelselov.

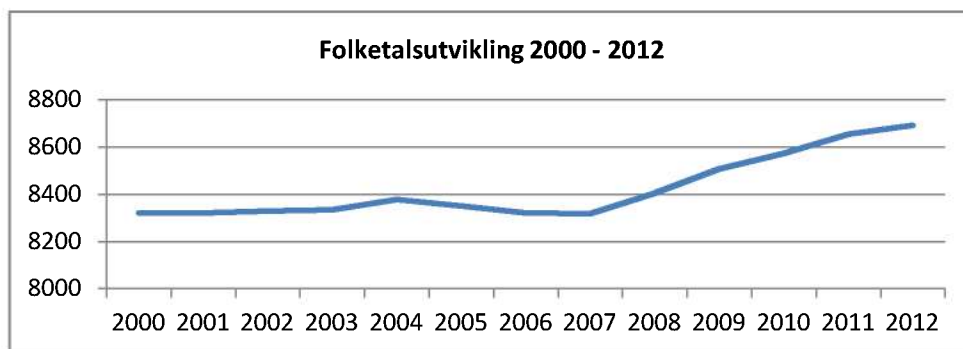
Planen er eit samordnande styringsverktøy for denne delen av kommunen sitt ansvarsområde. Den vil vere eit viktig dokument for idrettsrådet, politikarane og administrasjonen, då den peikar ut dei viktigaste satsingsområda som skal prioriterast for å stimulere til auka fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv og som bidrag til betra folkehelse i kommunen både på kort og lang sikt.

Vidare skal planen vere ein reiskap for innbyggerane i Volda kommune og dei lag og foreiningar som organiserer og legg til rette for auka fysisk aktivitet gjennom idrett og friluftsliv i kommunen, gje grunnlag for prioritering av kommunal tilrettelegging av areal og ressursar innan fagområdet, og vere grunnlag for prioritering av tilskot frå spelemidlane til anlegg i kommunen.

Planen skal vere retningsgjevande for kommunal prioritering ved sikring av areal til natur-, friluftsliv – og friområde, og søknader om tilskot til slik sikring av grunn ved bruk av kommunale midlar og tilskotsordninga frå MD (Miljødirektoratet/Fylkesmannen).

Folketalsutvikling/alderssamansetning:

Folketalet i Volda har dei seinaste åra hatt ei positiv utvikling.

Tabell folketalsutvikling i Volda 2000 – 2012. (tal pr. 01.01. kvart år)

Alder	2012	2013	2014	2015	2016	2020	2025	2030	2035	2040	Auke %
0 – 5 år	610	628	635	638	653	760	816	817	799	795	30,32
6 – 12 år	761	757	772	779	802	813	919	997	1012	991	30,22
13 – 15år	395	368	342	341	327	351	343	408	443	445	12,65
16 –19 år	522	554	541	540	528	472	502	504	582	612	17,24
20 –44 år	2 726	2 745	2 809	2 825	2865	3022	3166	3234	3231	3246	19,07
45 – 66 år	2 388	2 415	2 410	2 424	2429	2472	2438	2476	2597	2693	12,77
67 – 79 år	817	841	886	931	988	1108	1227	1259	1269	1337	63,64
80 år <	474	468	466	460	446	454	528	670	777	859	44,81
Innb. Tot.	8693	8776	8861	8938	9038	9452	9939	10365	10710	10978	26,28

*Tal pr. 01.01.12 Framskrivning av folketalet fram mot 2040 fordelt på aldersgrupper.

Tabellen ovanfor er basert på MMMM-alternativet (middels nasjonal vekst), som føreset at fruktbarheit, levealder, innanlandsk flytting og nettoinnvandring held seg på eit mellomnivå. Vi vil då få ein relativt stor auke i folketalet fram mot 2040. Samla sett får vi ein auke frå 2012 – 2040 på 26,28 prosent.

Vi ser ein positiv auke i barnetalet for gruppa 0 – 12 år. Elles er det utsikt til ei relativt stabil utvikling i aldersgruppa 13-15 år, 16-19 og 20-66 år.

Det er utsikt til dramatisk auke i gruppa 67 – 79 år og for gruppa 80< fram mot 2040, der særleg gruppa 80< kan gi store utfordringar i pleie- og omsorgssektoren. Dette er imidlertid utviklinga i eit langt perspektiv og situasjonen vil variere i perioden.

For samanlikninga sin del, tek vi og føre oss LLML-alternativet (låg nasjonal vekst) for den same perioden som MMMM-tabellen ovanfor:

Alder	2012	2013	2014	2015	2016	2020	2025	2030	2035	2040	Auke %
0 – 5 år	610	626	628	626	635	687	688	674	657	641	5
6 – 12 år	761	757	766	778	797	795	846	852	835	808	6,2
13 – 15 år	395	368	340	341	324	345	332	372	373	365	- 7,6
16 – 19 år	522	553	536	536	523	464	487	477	514	507	-2,9
20 – 44 år	2 726	2 735	2 787	2 793	2810	2906	2988	3013	2978	2904	6,5

45 – 66 år	2 388	2 413	2 409	2 420	2422	2448	2389	2376	2443	2495	4,5
67 – 79 år	817	841	884	931	983	1101	1210	1228	1229	1275	56
80 år <	474	468	466	459	441	442	502	623	700	749	58
Innb. Tot.	8693	8361	8816	8884	8935	9188	9442	9615	9729	9744	12,1

*Tal pr. 01.01.12 (Kjelde for alle tal: SSB, tabell 09482).

Det er ein relativ stabil utvikling i perioden, men ein stor nedgang i ungdomskullet 13-15 år, og ein stor auke i talet på 67-79 åringar i planperioden.

Volda er også ein viktig student/ skulestad med om lag 2000 fastbuande studentar. (samla sett har høgskulen om lag 4000 studentar inkl. nettstudentar).

Samla folketalet i Volda kommune er såleis godt over 10000 i 10 månader av året. Store delar av studentgruppa er i alderen 19-25 år. Ei aldersgruppe med store behov og stor aktivitet både knytt til organisert og uorganisert aktivitetar.

Undersøkingar viser at natur-, naturoppleving-, friluftsliv og aktivitetar knytt til dette, er aktuelle og viktige kriterier også for val av Volda som studiestad.

Dei fleste studentar og størstedelen av innbyggjarane bur i Volda sentrum.

Folketalet fordeler seg (pr. 1.01.2013) med 6059 innbyggjarar pluss dei fleste studentar i Volda Sentrum, og elles slik:

Sentrum/Vikebygda	6059
Mork/Lid	739
Hjartåb/Austefjorden	481
Fylsvik/Bjørkedalen	288
Folkestad/Dale	402
Steinsv/Åmelf/Insels/Dravl	328
Ulvestad/Velsvik	347

0.3 Tilpassing

Gjennom planprosessar er det viktig for kommunen å få fanga opp nye behov som har kome til i perioden, nye signal/behov initiert gjennom nasjonale føringar, endringar i kommunal strategi og endra behov knytt til demografiske endring og generell samfunnsutvikling.

Ei så stor endring i folketalsutviklinga mellom Volda sentrum og bygdene gjer at ein også i høve tiltak innan dette fagfeltet må tilpasse seg utviklinga. Behova for tilrettelegging av tiltak og kapasitetsauke knytt til anlegg er såleis klart størst i sentrumsområdet, ut frå dagens situasjon og i høve til folketalsutvikling. jf. framskrivningstala ovanfor.

Samtidig ser ein at veksten i folketalet i stor grad kjem mellom dei aller yngste og dei eldre. Dette er ei utvikling som også bør gi grunnlag for komande prioriteringar. Når andelen eldre veks, vil det vere svært viktig at denne gruppa opprettheld den fysiske og psykiske helsa, og i størst mogeleg grad kan greie seg sjølve.

Det er i denne samanhengen viktig å tilpasse aktivitetar og tiltak, gjennom avveging mellom organisert idrett, uorganisert idrett og friluftaktivitetar. Tilrettelegging av gode bumiljø-, gode og trygge kommunikasjonstilhøve-, og tilpassa aktivitet for alle grupper er ein viktig del av dette førebyggjande folkehelsearbeidet i kommunen.

Gode vegar som gir tryggleik til og frå barnehage-, skule-, arbeidsstad – og fritidsaktivitetar vil vere med på å auke den kvardagslege aktiviteten til både unge, vaksne og eldre.

Dette tilseier også auka satsing på dei bustadnære aktivitetsareala og nærfriluftsområda.

Den satsing som allereie i tidlegare planar er initiert i skule og barnehage om tilrettelegging for auka fysisk aktivitet, kosthald og helse må vidareutviklast.

Klare signal gjennom td. ny Helse og omsorgstenestelov, Folkehelselov, folkehelsemeldinga og kommunen sin eigen prosess knytt til "Helse i plan", har kome til. Desse stadfestar ei erkjenning av behov for auka fysisk aktivitet og større aktivitetsnivå i alle deler av befolkninga.

Behova for auka aktivitet i skulen og mellom barn i skulealder og i barnehagealder gir behov for utvida kunnskap innan fagområdet. Meir avsett tid til fysisk aktivitet og tilrettelegging av fasilitetane ved skular og barnehagar, som gymsalar-, symjeanlegg-, uteområda ved skular og barnehagar, og dei nærliggjande områda rundt desse og i nærområda der folk bur, vil vere sentrale verkemiddel for å ivareta dette. Skule og barnehageområda bør såleis også ha funksjon som nærmiljøanlegg, og det bør stimulerast til samarbeid om utvikling av områda mellom skule (kommune-/fylkeskommune- og stat) og grendalag-, idrettslag-, velforeningar mv.

Resultata frå gjennomført spørjeundersøking i skulane i mai 2012, gir også klare indikasjonar og ønskjer om prioritering og satsing innan fagfeltet.

Friluftaktivitetar og ballspel som fotball og handball er det som barn og unge i Volda viser mest interesse for. Resultatet viser at så mykje som 73% i denne aldersgruppa deltar på organisert idrett.

Mange av desse har også aktivitet knytt til uorganisert idrett.

Friluftaktivitetar utgjer 39% av det totale, medan fotball utgjer ein andel på 19,3% også av uorganisert idrett. På landsbasis viser det seg at 75% av befolkninga hald på med friluftaktivitetar minst ein gong i månaden, og ca. 67% driv på med eigenorganisert idrett minst ein gong i månaden.

Gjennomført spørjeundersøking viser også at satsing på friluftsanlegg som turvegar, skiløyper, badeplassar mm, bør forsterkast. Dette bør likevel ikkje redusere satsing på ordinære idrettsanlegg som hallar og baner, der behovet framleis er stort og bør prioriterast.

Konklusjonane frå tidlegare "framtidskveldar", innspel frå lag og organisasjonar, og sentrale undersøkingar, viser også klart at ulike former for friluftsliv er klart det som skårar best i høve til tal aktive og kva befolkninga i alle aldersgrupper etterspør meir av.

Det er i stor grad også innan dette området at kommunen kan vere ein aktiv bidragsytar, gjennom kommunal planlegging-, sikring og tilrettelegging av sentrum- og bustadnære friluftsområde, etablering av lågterskeltilbod og tilrettelegging for individuell utøving av friluftsliv i nærområdet.

Tilrettelegging for friluftsliv i alle former og på alle nivå og etablering av nærmiljøanlegg gjerne knytt til skuleområda, samt etablering av gode gang/sykkelsamband til skule/arbeid og fritidstilbod som kan gje fysisk aktivitet i kvardagen, må såleis sjåast som det viktigaste og mest samfunnsnyttige sett i høve til nasjonale og lokale mål knytt til intensjon om auka fysisk aktivitet og betra folkehelse.

1.1 Organisering (rullering):

Planseksjonen i kommunen har gjennomført planarbeidet i samråd med Idrettsrådet i kommunen – arbeidet starta opp i Mars 2012.

Det er tilrettelagt for medverknad i planprosessen frå lag og organisasjonar med interesser innan idrett og friluftsliv m.a. gjennom skriftleg melding om planoppstart-, og kunnngjering i pressa.

Det er etablert tverrfagleg arbeidsgruppe som koordinerer planprosessen, med personar frå plan-, kultur-, landbruk-, kommunalteknisk-, helse-, folkehelsekoordinator, barnerepresentanten i formannskapet, skuleavdelinga i kommunen, samt representant for idrettsrådet.

Det er vidare gjennomført drøftingar av planinnhald, behovsvurdering og satsingsområde i møte med idrettsrådet og ungdomsrådet i kommunen. Gjennom brei medverknad har ein hatt som mål å få ein plan som samsvarer best mogleg med faktiske behov og interesser, og som ivaretek intensjonen i Plan og bygningslova kap 11. Arbeidet er kopla tett opp mot intensjon i kommuneplanen sin samfunnsdel og arealdel, inkludert dei nyast gjennomførte kommunedelplanane i arealdelen, kdp Volda sentrum – inkl. Mork og Vikebygda, og kdp Folkestad/Folkestaddalen.

Det er utforma planprogram, som også har vore ute til offentleg ettersyn før godkjenning i Formannskapet juni 2012.

Kommunen har i prosessen sikra god medverknad og tverrfagleg forankring gjennom:

- etablering av tverrfagleg arbeidsgruppe
- prosess i regi av Idrettsrådet
- spørjeundersøking mot lag og organisasjonar og mot skular

Dette for at planen skal samsvare best mogleg med faktiske behov og interesser.

Det vert vidare lagt opp til brei høyring ved offentleg ettersyn, der alle lag og organisasjonar samt skular og grendautval m fl vert inviterte til å kome med innspel til planframlegget.

1.2 Rammer

Rammene for kommunedelplanen kjem frå ulike nivå.

Frå nasjonalt/statleg nivå gjennom lover og forskrifter, rikspolitiske retningslinjer og stortingsmeldingar m.v

På fylkesnivå er Fylkesplanen rettleiande og fylkeskommunen har etablert retningslinjer for fordeling av spelemidlar.

Kommunen har eigne vedtekne mål, blant anna gjennom kommuneplanen sin samfunnsdel og gjeldande kommunedelplan for fysisk aktivitet og anlegg for idrett-, friluftsliv og nærmiljø.

1.2.1 Statleg nivå:

Staten har som mål å leggje til rette for at flest mogleg skal kunne utøve idrett og fysisk aktivitet. I St. meld nr 14 (1999-2000) *"Idrettslivet i endring"* vart det framheva at staten gjennom sin idrettspolitikkk har eit særleg ansvar for barn og ungdom i aldersgruppe 6 – 19 år. Noko av målet med fordeling av spelemidlane er at det skal vere tilnærma lik tilgang på anlegg uavhenging av kvar ein bur, og at flest mogleg skal få høve til å drive med idrett og fysisk aktivitet.

Handlingsplan for fysisk aktivitet 2005- 2009 *"Saman for fysisk aktivitet"* er ei nasjonal mobilisering for betre folkehelse og trivsel gjennom auka fysisk aktivitet.

I St. meld nr 8 (1998-1999) *"Deltaking og likestilling"* er integrering og inkludering av alle eit overordna mål. Slik tilrettelegging er også ein føresetnad for tilskot frå spelemidlane.

Meld.St.26 (2011-2012) Den norske idrettsmodellen, seier at anlegg for idrett og eigenorganisert fysisk aktivitet i kommunane, herunder friluftsliv, skal vere fyrsteprioritet for den statlege idrettspolitikken dei næraste åra, og satsinga på slike anlegg skal aukast.

Rikspolitiske retningslinjer (RPR) for barn- og unge og RPR for samordna areal- og transportplanlegging legg vekt på løysingar som kan gje korte avstandar og koordinering med kollektivtransporttilbodet.

Ny Folkehelselov tok til å gjelde frå 2012 og slår fast at kommunane skal kartlegge innbyggjarane si helse og gjennom dette få oversikt over helsetilstanden i befolkninga og dei faktorar som innan kommunen kan påverke denne.

Friluftsliv og tilgang til natur spelar ei svært viktig rolle for helsetilstanden. Kartlegging og verdsetting av kommunen sine friluftsområde er såleis eit viktig bidrag i ei slik oversikt.

Den statlege friluftspolitikken, Nasjonal strategi for et aktivt friluftsliv 2014-2020 bygger på tidlegare St.meld.nr. 39 (2000-2001) Friluftsliv, ein veg til høgare livskvalitet, og har følgjande fire nasjonale mål:

- Alle skal ha moglegheit til å drive friluftsliv som helsefremjande, trivselsskapande og miljøvenleg aktivitet i nærmiljøet og i naturen elles
- Område av verdi for friluftslivet skal sikrast og forvaltast slik at naturgrunlaget vert teke i vare
- Allemannsretten skal haldast i hevd
- Planlegging i kommunar, fylker og regionar skal medverke til å fremje eit aktivt friluftsliv og skape helsefremjande, trivselsskapande og miljøvenlege nærmiljø.

Friluftsliv gir gode opplevingar og betre folkehelse. Dette vert framheva både i Folkehelsemeldinga God Helse - felles ansvar (Meld.St.34 2012-2013) og i den nasjonale friluftsstrategien. Strategien sitt hovudmål er å auke tal aktive i friluftsliv i og ved byer og tettstadar, og viktigaste målgruppe er barn og unge, personar med innvandrarbakgrunn, personar med nedsett funksjonsevne og personar som er lite fysisk aktive.

Friluftsløva stadfestar ålmenta sin rett til fri ferdsel i utmark og set grenser og rammer for friluftslutøvarane. Frå 2012 er retten til ferdsel utvida til også å gjelde privat veg over innmark, når vegen fører til utmark. Gjeldande politikk legg til grunn at friluftsliv er *"opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturoppleving"*.

Det som skil friluftsliv frå idrett og andre former for fysisk aktivitet utandørs er at aktiviteten skal gå føre seg i natur eller grøne omgjevnader, at den normalt ikkje skal vere konkurransbasert og at naturoppleving skal vere ein motivasjon for aktivitet.

I rettleiar for kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet (Kultur og kirkedepartementet 2007) er det fastsett følgjande minstekrav til innhaldet i slike planar:

- *Målsetjing for kommunen si satsing på idrett og fysisk aktivitet, irekna friluftsliv*
- *Målsetjing for anleggsutbygging og sikring av areal for idrett og friluftsliv*
- *Resultatvurdering av førre plan, med statusoversikt*
- *Analyse av langsiktige og kortsiktige behov for både anlegg og aktivitet*
- *Det skal gjerast greie for samanhengen med andre planar i kommunen*
- *Prioritert handlingsprogram for utbygging av idretts- og friluftsanlegg*
- *Økonomiplan knytt til drift og vedlikehald av eksisterande og planlagde anlegg*
- *Uprioritert liste over langsiktige behov for anlegg*
- *Lokalisering av eksisterande og planlagde anlegg, område for friluftsliv og arealbehov for planlagde anlegg og friluftslivsområde bør framgå av kart.*

Skal planen vere eit reelt styringsverktøy må den i tillegg vere:

- *realistisk i høve økonomi*
- *behov må vurderast i høve aktivitetsutvikling og forventna etterspurnad*
- *sikre ein omfattande medverknadsprosess og samordna/ tverrsektorielt planarbeid*
- *fokus på fysisk aktivitet, irekna friluftsliv.*

1.2.2 Regionalt nivå

I gjeldande fylkesplan (2009-2012) er det lagt vekt på sektoransvarsprinsippet, samt å sikre at folkehelsearbeidet får ei sterk forankring politisk og i areal- og samfunnsplanlegginga. I Møre og Romsdal fylkeskommune sitt høyringsdokument til regionale planstrategi, vert det vist til den nye folkehelselova som pålegg både fylkeskommunen og kommunane å utarbeide oversikt over helsetilstanden og kartlegge faktorar som verkar inn på helse til innbyggjarane. I utkast til ny fylkesplan 2013-16 er folkehelse, barn og unge gjennomgåande perspektiv, og dette vert vidareført i Regional delplan for folkehelse som nyleg har vore ute på høyring.

Møre og Romsdal Fylke, kulturutvalet har utarbeidd retningsliner for fordeling av spelemidlar som legg vekt på at anlegg skal ha ein profil som legg til rette for eigenorganisert fysisk aktivitet, der anleggsmassen er tilpassa aktivitetsprofilen i befolkninga.

Frå fylket si prioritering av spelemidlar for 2012 (sak Ku-19/12) tek vi fram:

- friluftsliv og rehabilitering av idrettsanlegg,
- anlegg med spesielt stor regional verdi og anlegg for "nye" aktivitetar
- interkommunale anlegg
- etterslep etter store anlegg må avgrensast mest mogleg
- anleggssentra vert prioritert
- maksimalt 4 nye kunstgrasbaner

1.2.3 Kommunalt nivå

Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet er ein tematisk delplan og såleis ei utfylling og

vidare detaljering i høve til gjeldande samfunnsdel av kommuneplanen. Revidering av planen er prioritert i kommunen sin planstrategi. Handlingsdelen skal og fungere som eit grunnlag for kommuneplanen sin arealdel og til kommunen sin økonomiplan og årsbudsjett i planperioden.

Føresetnader:

Planarbeidet er organisert i samsvar med reglane i Plan- og bygningslova. Hovudsiktemålet med dette er:

- *Å markere at planarbeidet også innafor dette fagområdet er eit offentleg ansvar.*
- *Å sikre at dette feltet vert ivareteke på ein tilfredsstillande måte innanfor den generelle kommuneplanlegginga, og at planlegginga set anlegg og område inn i eit heilskapleg perspektiv - der ein også tek omsyn til nærmiljø, bukvalitet og friluftssinteresser.*
- *Å sikre at ein gjennomfører ein brei og god planprosess, slik Plan- og bygningslova krev.*
- *Å legge tilhøva best mogleg til rette for ein kvalitativ god plan, som kan fungere som eit styringsverktøy for eit framtidsretta arbeidet innan feltet.*
- *Å prioritere satsingar på kort og lang sikt slik at dette stimulerer til -, og gir høve til auka fysisk aktivitet innan friluftsliv og idrett for alle innbyggjarane i kommunen.*
- *Å fordele ansvar for planlegging, tilrettelegging, utbygging, drift og vedlikehald av anlegga i kommunen.*

Handlingsprogrammet skal vere tilpassa anleggs- og aktivitetsbehovet i kommunen. Kommunen sin medverknad vil vere tilpassa dei økonomiske ressursane som gjennom økonomiplan og årsbudsjett vert sett av til idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv.

Kommunedelplanen skal ligge til grunn for kommunal prioritering av søknader om tilskot frå spelemidlane.

Planen skal vere retningsgjevande for kommunal prioritering ved sikring av areal til natur-, friluftsliv – og friområde, og søknader om tilskot til slik sikring av grunn ved bruk av tilskotsordninga frå Direktoratet for Naturforvaltning. (DN/Fylkesmannen).

Kommunale rammevilkår:

Intensjon i kommuneplanen sin samfunnsdel om tilrettelegging for fysisk aktivitet og god helse for innbyggjarar i alle aldrar i kommunen skal ligge til grunn for kommunen sin prioritering på området. Dette skal ivaretakast gjennom kommunal samfunnsplanlegging-, kommuneplanen sin arealdel- og i reguleringsplanar, og ved dei kommunale ressursar som vert avsett til direkte deltaking i idrettsarbeidet og tilrettelegging for fysisk aktivitet i økonomiplan og budsjett.

Aktivt arbeid mot bruk/utnytting av tilskotsordningar som spelemidlar til anlegg-, aktivitetsmidlar til lag og organisasjonar-, frå tilskot til sikring og tilrettelegging av friluftsområde (Direktoratet for naturforvaltning- DN) skal nyttast for å styrke satsinga på området.

Aktiv deltaking i *God Helse*-nettverket og *Sunne kommuner* skal bidra til auka kompetanse og motivasjon til vidare satsing på fagfeltet.

Volda kommune vil medverke direkte i idrettsarbeid og tilrettelegging for fysisk aktivitet gjennom:

- Kommunal planlegging
- Kartlegging av friluftsområdet og aktivitetstilbod
- Sikring av areal til idrettsanlegg - og friluftsføremål
- Etablering av godt sykkelvegnett og trygge skuleveggar
- Utforming av gode uteområde/aktivitetsareal ved barnehagar og skular

- Opparbeiding av offentlege friområde
- Opparbeiding og vedlikehald av leikeplassar/aktivitetsareal i buområde
- Opparbeiding av turstiar
- Drift av Voldahallen
- Drift av skuleanlegga inkl. symjehallane
- Garanti for lån /forskottering av spelemidlar til lag/organisasjonar ved bygging av anlegg
- Hjelp til utarbeiding av spelemiddelsøknader og utbygging i regi av lag/organisasjonar.
- Lågterskel aktivitetstiltak initiert av God Helse-programmet
- Oppretthalde folkehelsekoordinatorstilling i kommunen
- Auka satsing på fysisk aktivitet og naturoppleving i skule og barnehage
- Auka informasjon knytt til naturoppleving og friluftsliv i kommunen.
- (ev. tilskot til lag og organisasjonar om dette kjem inn att på økonomiplan/budsjett i planperioden).

Kommunal planlegging og sikring av areal:

I samsvar med Plan- og bygningslova skal arealdelen i Kommuneplanen gi retningslinjer for arealforvaltninga og angi natur- og friluftsområde, område for særskilt bruk og areal som skal bandleggjast for nærare gitte føremål.

Sikring av areal til idrett og friluftsområde/tiltak har vore - og skal vere ein vesentleg del av kommunen sitt bidrag til etablering av nye anlegg. Påpeika arealbehov i kommunedelplan for Fysisk aktivitet og anlegg for idrett og friluftsliv skal sikrast gjennom kommuneplanen sin arealdel.

Dei prioriterte tiltaka i plan for idrett og friluftsliv og kommuneplanen sin arealdel skal følgjast opp ved reguleringsplanar og etterfølgjande sikring av grunn så langt det er rom for dette i økonomiplanen. Her må også moglege tilskotsordningar nyttast så langt som råd. (Spelemiddelordninga-, tilskot til sikring og opparbeiding av friluftsområde –Miljødirektoratet, mv)

Det er på dette området at ein del viktige og høgt prioriterte anleggstiltak i tidlegare planperiode har stoppa opp. Jamfør mellom anna situasjon ved Volda Skisenter, der manglande planar og grunnavtalar lenge sette stopp for all nyetablering, og der det har vore ei svært positiv utvikling etter at kommunen fekk på plass grunnavtalar.

Kommunen står som leigetakar for alt areal til idrett og friluftsliv i Reset-området, areal til alpinanlegg, langrenn og turløyper, samt skiskytteanlegg. Kommunen har leigeavtalar om skiløyper i Rotevassdalen.

Kommunen har også sikra areal til alle anlegg ved Volda Idrettspark/ Volda stadion/areal for ny fotballhall/skatemark mv

Drift av Voldahallen og skuleanlegga i kommunen .

Idrettslag og foreiningar nyttar Voldahallen og dei kommunale skulane sine idrettsbygg, og leigesatsane er låge. Dette vert å rekne for ei indirekte stønadsordning, og har stor verdi for dei laga som ikkje har eigne anlegg. Kommunen har og alle kostnader knytt til drift og vedlikehald av gang/sykkelvegnettet i kommunen, turvegar, badeplassar og andre offentlege friområde.

Kommunale garantiar for spelemidlar:

Når andre enn kommunen står som eigar, er det i forskriftene for spelemiddeltilskot for ein del anleggstype sett krav om at kommunen garanterer for tilbakebetaling av spelemidlane ved evt. misleghald. (jf. Forskriftene pkt 2.4.3 og reglane om drift/misleghald i pkt. 2.5).

Dette gjeld følgjande type anlegg med samla tilskot (sum over 10 år) på over kr.2.000.000:

- Fleirbrukshallar og spesialhaller (fotballhaller, ishall, ridehall, symjehall, bowling- og tennishall)
- Alpinanlegg, • Golfanlegg, • Motorsportsanlegg, • Kunstisbaner

Kommunale garantiar for lån/eigenkapital:

Kommunen har tradisjon for å yte stønad til laga gjennom kommunal garanti ved låneopptak til eigenkapital og til eventuell forskottering av spelemidlar. Dette er ofte eit krav frå långjevar/ finansinstitusjonar for å gje lån og for å sikre eit rimeleg rentenivå.

I dei siste tre planperiodane har ingen kommunale garantiar til slike anlegg blitt gjort gjeldande. Dette skuldast både betre organisering i laga og ein strengare søknadskontroll, med krav til dokumentasjon ved godkjenning av søknader.

Kommunale garantiar på over kr. 500.000 må godkjennast av Fylkesmannen.

Her er ei liste over inneståande kommunale garantiar til idrettslag/anlegg gitt av Volda kommune:

Lag og foreningar (kst-sak)	Garantibeløp pr. 31.12	Garantien utgår
V.T.I. fotball (0114/06)	109 444	30.09.2013
V.T.I. fotball (0114/06)	358 047	15.04.2015
V.T.I. fotball(0114/06)	2 283 274	01.01.2023
Volda skisenter as (0145/07)	662 827	25.04.2020
Volda skisenter as (0145/07)	1 139 115	15.04.2017
Volda skisenter as byggjelån (0145/07)	1 169 201	13.12.2020
Volda Rideklubb (137/11)	854 000	25.12.2020
Utrøna Seglarlag, sjøsportsanlegg(138/11)	(15.12.2011) 833 000	15.12.2031
V.T.I. Allidrett, tidtakarbu /lager på Reset (142/11)	700 000	01.12.2014
VTI Allidrett Skiskytterstadion(60/12)	(24.05.2012) 3 270 000	24.05.2032
Mork IL kunsgrasbane (173/12)	(20.11.2012) 800 000	20.11.2032
Volda Rullarlag (skatepark) (86/13)	(20.06.2012) 2.860.000	20.06.2023
VTI Fotball – fotballhall (113/13)	(29.08.13) 13.000.000	29.08.2038

Samla garanti – beløp kr. 28.038.908

Tilskot frå spelemidlane:

Tilskot til anleggsutbygging - (Kulturdepartementet /fordeling gjennom M.R.Fylkeskommune).

Tilskot frå spelemidlane utgjer ein vesentleg del av grunnlaget for utbygging av idrettsanlegg.

Det vert normalt ytt inntil 33% tilskot til utbygging av ordinære idrettsanlegg og inntil 50 % tilskot til Nærmiljøanlegg og ein del friluftslivsanlegg som har heilårsbruk. Det er i dag og mogeleg med tilskot til utstyr til visse anlegg og driftstilskot for større anlegg.

Idrett og Kultur er frå 2014 lova ein større del av overskotet frå Norsk Tipping, og det er ei viss forventning om at den totale potten til idrettsanlegg og aktivitetsretta tiltak vil auke i åra som kjem.

Det har lenge vore eit betydeleg etterslep i tilgjengelege midlar i høve til søknadsmengd. Dette vil nok framleis vere situasjonen dei første åra i komande planperiode. For større anlegg vil ein ut frå dette måtte forvente eit etterslep for tilskot til godkjende søknader på opp til 2-3 år, og ei fordeling av tildelte spelemidlar over 2 år til større anlegg.

Spelemiddeltilskot til tiltak i Volda i perioden 1999 -2003:	kr. 4.159.000
Spelemiddeltilskot til tiltak i Volda i perioden 2004- 2007:	kr. 3.184.000
Spelemiddeltilskot til tiltak i Volda i perioden 2008- 2013:	kr. 8.173.000

Aktivitetsretta midlar:

Aktivitetsmidlar til laga, -tilskot frå Kulturdep./fordelt via M.R. Idrettskrets:

Sidan 2000 har Kulturdep. ytt midlar til Idrettsforbundet øyremerka til aktivitetstiltak retta mot barn og unge. Dette vert no administrert gjennom Idrettskretsane og Idrettsråda i den einskilde kommune. 10% av tildelte spelemidlar til Fylka skal settast av til slike tilskot. Dette er eit svært godt bidrag som er med på å sikre laga sin drift og gje auka prioritering på tiltak som gjeld aldersbestemte klasser, rekruttering, tiltak mot fråfall, tilrettelegging for funksjonshemma, leiar/trenaropplæring og andre integreringstiltak. Aktivitet i høve målgruppa barn og unge skal vektleggast som kriterium for tilskot.

Ordninga har gitt følgjande direkte tilskot til idrettslaga i Volda kommune i perioden 2000 – 2007:

2000 – 2004	-	kr.	734.523,-
2004 – 2007	-	kr.	963.995,-
2008 – 2012	-	kr.	1.598.811,-
(For 2013 – ligg det an til		kr.	314.220.-)

Når Spelemiddelandelen til idretten skal aukast dei komande åra ligg det an til ein betydeleg auke også når det gjeld desse midlane. Idretten har sjølv også teke opp spørsmål om å auke %-andelen til desse aktivitetsmidlane frå 10 til 12 %. Dette kan gje auka tilskot til laga komande år.

Kommunale kulturmidlar:

Det er ikkje innanfor rammer til kultur og idrettsformål i økonomiplan sett av kommunale midlar til tilskot til lag/organisasjonar i noverande eller komande planperiode.

SMIL- midlar:

Kommunen har frå 2004 fått delegert vedtaksmynde til dei såkalla SMIL-midlane. Desse midlane som primært skal gå til spesielle miljøtiltak knytt til jordbruket, kan også nyttast til fleire typar tiltak i kulturlandskapet, som stiar, turveggar og informasjonstavler mv.

Det er utarbeidd retningsliner for bruken av midlane og desse er administrert av det lokale landbruksmyndet.

Indirekte tilskot:

Idrettslag og foreiningar nyttar til ein viss grad dei kommunale skulane sine idrettsbygg, og leigesatsane er her relativt låge. Dette vert å rekne for ei indirekte stønadsordning, og har stor verdi for dei mindre laga som ikkje har eigne anlegg og for ein stor del av den ikkje organiserte aktiviteten i kommunen.

Vidare vert mykje tilrettelegging for idrett og friluftsliv ivareteke gjennom friluftslivstiltak og tilrettelegging i friområde i regi av kommunen.

Etablering av ordning med Frisklivssentralen Aktiv i Volda og stilling som folkehelsekoordinator, gir grunnlag for initiering av lågterskeltilbod . Tiltak som Ti turmål, trilleturar for småbarnsforeldre , HelseKorpset Volda med ansvar for sittedansgruppe, seniordans, turgrupper mv er slike viktige tiltak.

2.0 Målsetting for planen.

Gjeldande kommuneplan for Volda har følgjande målsetjing for å utvikle fysisk aktivitet som delaktivitet innanfor kultursektoren og som bidrag til betra folkehelse:

“å legge tilhøva til rette, slik at alle som ynskjer det får høve til å delta i idrett, fysisk fostring og friluftsliv i nærleiken av bustaden sin og ut frå eigne behov.”

og

“å legge til rette for eit positivt og byggande miljø og stimulere til utfalding og eigenaktivitet hos barn og unge.”

I handlingsprogrammet vert det lagt vekt på *“ei sterkare satsing på idrett og tilrettelegging for eit aktivt friluftsliv ”* for å nå desse måla. Desse intensjonane vert søkt vidareført og omforma til konkrete Retningslinjer og tiltak gjennom kommunedelplan for fysisk aktivitet og anlegg for idrett og friluftsliv. Kommunen skal legge til rette for at folk skal kunne ta ansvar for eiga helse ved å bruke naturen og nærmiljøet der dei bur, oppheld seg og ferdast til dagleg, slik som kort avstand til enkle og gode turmoglegheiter. Kommunen, lag og organisasjonar skal saman syte for at det finst lågterskeltilbod og friluftslivstiltak som innbygarane kan dyrke og utvikle vidare gjennom deltaking i organiserte aktivitetar.

2.1 Hovudmål:

Ei god folkehelse gjennom auka fysisk aktivitet, trivsel og livskvalitet:

Volda kommune skal, gjennom ei medviten tilrettelegging for idrett, friluftsliv og nærmiljøtiltak, medverke til auka fysisk aktivitet og gjennom dette også auke trivselen og livskvaliteten for alle aldersgrupper i alle delar av kommunen.

Særlege omsyn:

Det er kommunen sitt ansvar å sikre areal til slike føremål.

Det bør i planperioden i tillegg til tilrettelegging for dei ordinære idrettsanlegga, leggest særleg vekt på utvikling av nærmiljøtiltak i/ved bustadområda, utvikling av barnehage,- og skuleområda som gode aktivitetsareal som kan stimulere til auka fysisk aktivitet både i barnehagen og skulen sin regi og i fritida. Utvikling av tur- og badeområde som grunnlag for fremjing av friluftsliv og mosjonsidrett.

Det helsefremjande aspektet ved tilrettelegging av tiltak og utvikling av anlegg skal vektleggast.

2.2 Delmål. (handlingsmål)

- Kommunen skal kartlegge og ha oversikt over friluftsområde i tråd med folkehelselova §5: Oversikt over helsetilstanden og påverknadsfaktorar
- Kommunen skal legge til rette for eit aktivt idretts- og friluftsliv ved å ta del i planlegging og prosjektering av slike anlegg.
- Det er eit kommunalt ansvar å verne om og sikre områder for slik aktivitet/slike anlegg gjennom arealplanlegginga i samsvar med Plan og bygningslova.
- Skulen, idretten og friluftslivet sine behov for areal og anlegg bør samordnast så langt det er råd. Skuleanlegga bør kunne utnyttast også utanom skuletida og ha funksjon som nærmiljøanlegg for områda der skulen ligg.
- Det må vere eit krav til framtidige reguleringsplanar og områdeplanar, at dei tek omsyn til behov for nærmiljøanlegg i bustadfelta og generelle friluftslivinteresser, og at slike tiltak inngår som integrert del av-, og vert finansiert saman med feltutbygginga.
- Kommunen må vidareføre det vellykka arbeidet med å bygge ut turstinettet i Volda, slik at det utgjør eit attraktivt system av grønne ferdsløyper i busettinga, skogen og i kulturlandskapet.
- I forlenginga av dette bør det opprettast tursti- og løypenett i utmark for vinter- og sommarbruk, der start- og endepunkta er lett tilgjengelege.
- Turvegnettet bør saman med gang- og sykkelvegane gi god og trygg tilkomst til utmark, sjø og vassdrag og binde saman bustadområda med idrettsanlegg, skular og barnehagar.
- Det skal takast omsyn til uorganiserte grupper sine behov for areal og anlegg til fysisk aktivitet, og kommunen skal medverke til å gjere areal og anlegg tilgjengelege for funksjonshemma.
- Kommunen skal gjennom God-helseprogrammet ta initiativ overfor lag/organisasjonar og kommunale institusjonar-, med informasjon og stimuli til etablering av lågterskeltilbod (alternative tilbod – ikkje konkurranseretta), som lekk i eit helse og miljøskapande arbeid, som lekk i det helseførebbyggande arbeidet og i høve til integrasjon av ulike grupper.
- Gjennom God-helseprogrammet skal kommunen vidareføre arbeidet som er sett i gang knytt til lågterskeltilbod for auka fysisk aktivitet.
- Det skal framleis vere eit særskilt viktig og sterkt fokus på tema kosthald/ ernæring retta mot ulike grupper, der ein skal gje informasjon inn mot idrettslaga, mot skular og barnehagar og andre utsette grupper.

2.2.1 Miljøomsyn og landskapsvern - delmål:

- Det er ei klar målsetjing at anlegg og aktivitetar innan idrett, nærmiljø og friluftsliv skal planleggjast og gjennomførast ut frå omsynet til natur og miljø gjennom m.a:
  - særleg vern om strandsoner og opne vassdrag og sikring av tilkomsten til desse for flest moglege grupper utan at det går ut over verneomsynet.
  - vektlegging av estetikk, miljø og landskap i all planlegging og utbygging
  - universell utforming skal vere vurdert og så langt moglege teke omsyn til i all planlegging og opparbeiding av anlegg for idrett og friluftsliv
  - idrettsanlegg og offentlege plassar som sosiale arenaer og møtestader skal vektleggast

2.2.2 Strategiar

Viktige strategiar i planperioden (2014-2018) for å nå målsetjinga for anleggsutbygging og auka aktivitet, herunder tilrettelegging også for uorganiserte fysiske aktivitet i eit folkehelseperspektiv:

- gjennom kommuneplanen sin arealdel og detaljplanar legge grunnlag for aktuelle anlegg og for sikring av areal.
- bistå lag/organisasjonar med sikring av areal til aktuelle anlegg i tråd med plan
- vidareføre ordninga med kommunal garanti for lån/forskottering av spelemidlar.
- fokus på auka fysisk aktivitet og læring i høve natur og friluftsliv i skule og barnehage
- utvikling av skule og barnehageområda til areal som stimulerer til auka fysisk aktivitet både i skuletida og som nærmiljøanlegg
- stimulere til og invitere til samarbeid med frivillige lag og organisasjonar og samhandling med desse om anlegg og aktivitetstiltak og til vedlikehald av slike anlegg.
- sikre trygge samanhengande gang- og sykkelveggar (gjennom å følgje opp prioriteringane i trafikktryggingssplan og sykkelstrategi)
- aktivt arbeide for å dra nytte av spelemiddelordningane til anlegg og Miljødirektoratet sine ordningar for sikring av grunn og tiltak i sikra friluftsområde, m.a gjennom avsetting av midlar til kommunal eigenandel i økonomiplan/budsjett.
- sikre og vidareutvikle viktige nærfriluftsområde i og rundt Volda sentrum og - vidareføre og stimulere til merking av turstiar i kommunen i høve til kommunen sin merkemal og nasjonal Merkehandbok.
- vidareføre gratis bruk av gymnastikksalane på kvardagar for lokale lag og treningsgrupper
- arbeide for betre hallkapasitet i Volda
- etablere eit permanent skateanlegg i Volda sentrum.
- etablere helseløype i Volda sentrum
- utarbeide naudsynte forvaltningsplanar for statleg sikra friluftsområde

3.0 Evaluering av handlingsplan i tidlegare plan (2008-12):

3.1: Status ved utgangen av planperiode:

I planperioden har handlingsprogrammet fungert godt og gitt nødvendige avklaringar og grunnlag for kommunen sin årlege prioritering av søknader.

Dei prioriterte prosjekta i handlingsprogrammet er i stor grad gjennomført, og ein har også oppnådd tilskot frå spelemidlane til prosjekta stort sett i samsvar med planintensjonen.

Dette viser at planmessig og langsiktig arbeid gir resultat, og at kommunen sitt arbeid med kommunedelplan for fysisk aktivitet og anlegg for idrett og friluftsliv er ein viktig faktor i dette arbeidet.

God samanheng med andre planar i kommunen og forankring til laga gjennom Idrettsrådet er også viktig som grunnlag for kommunen sine prioriteringar og den positive gjennomføringsstatus som ein kan vise til her. At alle anlegg som kjem inn på prioritert plass i idrettsplan også er sikra i kommuneplanen sin arealdel og/eller reguleringsplanar er ein annan viktig faktor for rask realisering og har bidrege til at anlegga i stor grad er realisert som forventa etter plan.

Handlingsprogrammet har vore rullert årleg i perioden i samråd med lag/ organisasjonar og Idrettsrådet og med etterfylgjande politisk handsaming i planutvalet (formannskapet) og i Forvaltningsstyret. Dette har gitt endringar undervegs, der det også er gitt rom for at nye tiltak kunne kome til.

Kommunal bistand til sikring av grunnavtalar og innløysing av grunn, (jf. areala ved Volda skisenter, i Rotevassdalen, ved Volda stadion, Årneset med badeplass-, naustanlegg og sandvolleybaner, mfl), viser tydeleg korleis dette kan slå positivt ut med omsyn til utløysing av innsats frå lag og organisasjonar og i høve til å oppnå tilskot utanfrå, frå spelemidlar og andre tilskotsmidlar.

Nærmiljøanlegga er i stadig aukande grad kopla til skulane sine uterom, og her har kommunen også bidratt positivt ved å stå som utbygger/søkjjar.

I kategorien friluftlivstiltak har alle dei anlegg som har søkt midlar i perioden fått tilskot, og tiltaka er gjennomførte. I tillegg har ein fått gjennomført ein del tiltak utan tilskot frå spelemidlar (t.d tur/skiløype i Rotevassdalen).

Men mykje står også att på dette området. For å få sikra og tilrettelagt dei friluftsområda/-friområda som er avsett i kommuneplanen sin arealdel er det behov for detaljplanlegging-, og kommunal eigenandel til slike formål. Manglande kommunale midlar til eigenandel gjer at ein ikkje har fått utnytta desse tilskotsordningane i særleg grad i perioden.

Det prioriterte arbeidet med skilting og merking av turstiar, er kome godt i gang gjennom tilskot frå m.a Gjensidigestiftelsen, eigne folkehelsemidlar, lågterskel God Helsemidlar frå fylkeskommunen, tildelte spelemidlar og nært samarbeid med lag og organisasjonar. (td. grendalag-, Friluftsforeninga Volda-, Volda Rotary m.fl). Arbeidet er ikkje ferdig, og vil bli vidareført i komande planperiode.

Også arbeidet med nytt turkart for Volda sentrum vart fullført i 2013- eit flott bidrag for å synleggjere mulegheitene for og stimulere til friluftsliv i sentrumsnære områder i Volda.

Det er i samarbeid med Ørsta kommune utarbeidd utkast til retningslinjer for merking i tur og fjellområda i kommunane. Retningslinjene er vedlegg til planen og vil gjennom planvedtaket no bli vedtatt som gjeldande kommunale retningslinjer.

Nye anlegg legg grunnlag for og skaper meir aktivitet, men drift og vedlikehald krev også meir ressursar. For dei lagseigde anlegga ser dette ut til å gå bra, etter som desse i stor grad er baserte på dugnadsdrift og ved treningsavgifter.

For kommunale anlegg ser ein klart at slike ”ikkje lovpålagde” oppgåver lett fell gjennom i kamp om små ressursar i tronge økonomiske rammer.

Nye typar anlegg i nye tider og trendar fell ikkje naturleg inn i dei tradisjonelle idrettslaga sine behov og aktivitetar. Dersom nye anlegg, spesielt nærmiljøanlegg og anlegg for leik, trim og trivsel og friluftslivstiltak skal realiserast, vert kommunen meir enn før utfordra til å ta initiativ og ansvar for bygging og drift av slike anlegg. Ei viktig utfordring i dette vil vere å skape alliansar med frivillige, med lag og organisasjonar om drifting og vedlikehald av slike anlegg/tiltak slik at dette ikkje åleine er avhengig av kommunal drift/kostnad.

Gjennom ordninga med folkehelsekoordinator har ein i perioden hatt eit godt fundament for slik kommunalt bidrag.

I vedteke handlingsprogram for perioden 2007-12 (13) var det med i alt 22 anlegg for idrett/friluftsliv og 6 nærmiljøanlegg.

Korleis prosjekta er realisert går fram av figuren nedanfor. Her viser også nye tiltak som har kome til i perioden og den prioritering desse har fått gjennom årlege prioriteringar i kommunen i samråd med Idrettsrådet.

Følgjande anlegg er gjennomført og ev. gitt tilskot frå spelemidlane i perioden;

Namn på anlegg	Samla kostnad	Tilskot frå spelemidlane
Volda skisenter - planavklaring og sikring av grunn, (til alpinanlegg, lysløype og skileikomr.) gjennomført.	222.000 årleg	0
Volda skisenter - utskifting trekk/påstign.stasj.- gjennomført.	2.300.000	700.000
Volda skisenter - nye nedfartsløyper opparbeiding - gjennomført.	2.200.000	700.000
VTI – Nordisk - Utbygging av ski/lysløype Reset, del II og III -- gjennomført.	1.896.000	632.000
Dalsfjord skule/Dravlaus il – ombygging av skule/fotball anlegg til kunstgras. - gjennomført.	2.160.000	720.000
Volda Kommune -Tur/skiløype Reset – Kleppesetra - gjennomført.	564.000	188.000
Volda skisenter - skileikanlegg/barnetrekk, - gjennomført.	2.200.000	700.000
Bratteberg skule - ballbinge	450.000	200.000

Volda Kommune -Tur/skiløype Rotevassdalen , gjennomført delvis 2011/12	250.000	0
Volda Rideklubb/Vestri - Ridebane i/ved Volda sentrum , Opparbeiding bane/tilkomstveg , - gjennomført.	1.130.000	389.000
Dalsfjord grendalag -Åmelfot – tilrettelegging for utfartsområde-gjennomført.,	150.000	50.000
Volda Skyttarlag - samarbeidsprosjekt alle skyttarlaga i Sollidalen og HV, om lagshus. - gjennomført	3.000.000	
Straumshamn grendalag – Ballbinge Straumshamn	450.000	200.000
Folkestad Skule - Ballbinge ved Folkestad skule	500.000	200.000
Volda kommune – turveg Stadion - Årneset	1.155.000	385.000
Volda Jeger og sportsfiskarlag – aktivitetsnaust Rotevatnet	370.000	123.000
Volda Ungdomsskule - Aktivitetsområde -Nytt dekke (handballbane og Basketbane -	gjennomført.	Utan tilskot
Volda kommune Øyra skule - aktivitetsareal	500.000	200.000
Utrøna seglarlag – areal og bygg til aktivitetsnaust vest for Munken , arbeid i gang	1.300.000	433.000
Volda TIL-Nordisk –skistadionanlegg/klubbhus	2.200.000	søknad 2013
Volda Vidaregåande skule –sandhandballbane	400.000	200.000
Mork IL – omlegging av grusbane- kunstgras/Grus.	1.524.000	Søknad 2013
Volda kommune – turkart volda sentrum	240.000	83.000
Volda kommune -Badeplassen Munken – volda sentrum - planlegging/sikring av grunn/ - opparbeiding av anlegg	384.000	128.000
Volda kommune/Volda Rullarlag - skaterampe/anlegg del1	500.000	200.000
Volda kommune/Volda Rullarlag - skaterampe/anlegg del 2	500.000	søknad 2013
Volda kommune/Volda Rullarlag - skaterampe/anlegg del 3	500.000	200.000
Volda kommune - Turveg Rotevatnet - planlegging	gjennomført	Ferdig plan 2013

Tiltak i plan ikkje gjennomført i perioden:

Lid skule nærmiljøanlegg – ballbinge og aktivitetsareal med lengde/høgdegrop m.m

Volda skisenter – snøproduksjonsanlegg

Folkestad grendautval - Folkestaddalen –friluftslivstiltak

Volda kommune –friområde/ friluftsområde: areal avsett i kommuneplan/reguleringsplan for sikring/opparbeiding:

- Turveg Rotevatnet - sikring av grunn-, opparbeiding/anlegg
- Friluftsområdet Øyraelvprosjektet /Presteholmen – tilknytning mot sentrum
- Botnasanden - Friområdet –badeplass – sikring av grunn-/opparbeiding
- Friområde Kråkeneset Lid – plan, sikring av grunn-, opparbeiding/anlegg
- Årneset/badeplass Utvikling av område– anlegg holme m.m

Hallkapasiteten i Kommunen:

Av større anlegg som ikkje har blitt realisert i perioden er elles utvikling av Voldahallen/- eller annan utvikling av hallkapasiteten i kommunen.

Kommunen har ikkje kome vidare med utvikling på dette området i siste planperiode. Ulike modellar og planar har vore utforma, men konkrete utbyggingsprosjekt og naudsynt finansiering er ikkje lansert. Kapasiteten i Voldahallen-, i Idrettsbygget (statsbygg)-, og ved dei mindre skulesalane i Volda sentrum er såleis sprengt.

4.0 Virkemiddel i gjennomføring etter plan:

Offentleg tilrettelegging og sikring av aktivitetsareal:

Utfordringane sett i eit folkehelseperspektiv tilseier at tilrettelegginga for fysisk aktivitet stadig vil få eit sterkare fokus og bli eit auka offentleg ansvar.

Tilrettelegginga av dei uformelle arenaer i nærmiljøanlegg-, bustadnære natur og friområde-, turstiar-, parkar og eit godt gang og sykkelvegnett , samt opprusting og auka bruk av skuleanlegga vil vere viktige faktorar i dette arbeidet.

Den økonomiske innsatsen for kommunalt engasjement i slik utbygging/-tilrettelegging vert samordna gjennom kommunen sin økonomiplan og årsbudsjett.

Dette vil saman med offentlege arealplanar- og avsette midlar til grunnerverv og opparbeiding av anlegg gje føresetnadane for kommunalt engasjement og utbygging i planperioden.

Allemannsretten og friluftsløva sikrar ålmenta sin rett til fri ferdsel og opphald i utmark, og det skal normalt ikkje vere naudsynt med offentlig råderett over areala for å ivareta disse rettane.

Behovet for statleg sikring eller kommunal leige av areal til friluftsføremål er først aktuelt der behovet for tilrettelegging og bruk går utover den retten som ligg til allemannsretten i friluftsløva, td bruk av areal som er innmark.

Der det er behov for slik sikring eller tilrettelegging kan staten gjennom ulike bidragsordningar i regi av Miljødirektoratet (tidlegare DN-Direktoratet for Naturforvaltning) yte tilskot.

Dette gjeld både til sikring –herunder tilskot /bidrag til prosessar knytt til sikring, og til tiltak i sikra område.

For regionalt viktige friluftslivsområde kan staten medverke med inntil 100 prosent og for lokalt viktige friluftslivsområde inntil 50 prosent. MD kan også tilby gratis advokatbistand for å avklare juridiske og økonomiske spørsmål i slike prosessar.

I friluftslova er det også gitt opning for at kommune eller Dep kan gjere tiltak i utmark for å sikre viktige ferdselsruter, turvegar og skiløyper.

Friluftslova § 35. *(Tiltak og inngrepsløyve for å lette ferdsel i utmark)*

”Kommunen kan varde og merke opp ruter og turstier i utmark, og den kan på bestemte steder bygge klopper eller bruer og sette i verk andre tiltak for å lette ferdselen langs ruter og turstier i utmark.

Kommunen kan gi organisasjoner som har til formål å fremme reise- og friluftsliv, rett til å varde og merke opp ruter og turstier i utmark.

Departementet kan gi regionale organisasjoner som har til formål å fremme reise- og friluftsliv, rett som nevnt i første ledd for ruter og turstier som berører flere kommuner.

Rett til å varde og merke opp ruter og turstier i utmark kan utøves uten forutgående skjønn.

Tilsvarende gjelder rett til å bygge klopper eller bruer og sette i verk andre tiltak for å lette ferdselen langs ruter og turstier i utmark dersom kommunen eller departementet i det enkelte tilfelle bestemmer det.”

Mange av friluftsområda ligg i utmark og i fjellområde, i kommuneplanens arealdel karakterisert som LNF-område, sone A. Friluftsområda er gjennom dette sikra mot utbygging, men konflikta i høve til jordbruk-/skogbruk-interesser er ikkje i alle høve spesifikt avklara.

Slik avklaring og sikring av friluftslivsdelen som overordna bør vurderast for dei viktigaste friluftsområda gjennom revisjon av kommuneplanen sin arealdel (t.d området rundt sentrum, Resetområdet, Rotevassdalen, Folkestaddalen, Grøndalen m.fl).

I tilknytning til friområde og friluftsområde vil det også vere behov for tilrettelegging av areal til parkering.

Behov for areal til leik, idrett og friluftsliv må sikrast ein sentral plass i samband med planlegging av nye bustadområde, gjennom kommuneplanen sin arealdel og etterfylgjande detalj- og reguleringsplanar.

Ved handsaming av planar for skogsvegar og vurdering av tilskot til slike, bør også tiltaket sin verknad i høve tilrettelegging for friluftsliv vurderast. Det bør stimulerast til ordningar som sikrar god samla nytte av tiltaka og samanbinding av ulike vegsystem, som sikrar samanhengande bruksvegar/stiar for friluftsliv. Krav i høve til standard og utforming for skogsvegar må også sjåast i høve til at vegane skal/vil ha slik bruk.

Spelemidlar

Kostnadane ved utbygging av anlegg for idrett og friluftsliv vert finansiert ved hjelp av kommunale, fylkeskommunale og statlege midlar samt eigenkapital og stor grad av lokal dugnadsinnsats.

Det er eit stort behov for ein eigen post i budsjettet til friluftstiltak som kan dekkje opp kommunale eigendelar der ein søker om og får tildelt tilskot. Mangelen på slike budsjetterte midlar gjer at gjennomføring av prioriterte tiltak kan vere vanskeleg, og at tiltak må utsettast i tid. Ein risikerer då også å gå glipp av potensielle eksterne midlar.

Dei fleste tiltak må vere prioritert i kommunedelplanen for å få tilskot frå spelemidlane.

Elles er vegleiar V-0732 frå Kulturdep. det førande dokument knytt til reglar om kven som kan søkje, kva det kan søkjast tilskot til og korleis planlegging og søknadsfremjing skal gjennomførast.

Før søknad om tilskot frå spelemidlar kan fremjast er det krav om idrettsfunksjonell førehandsgodkjenning av prosjektet. Det er kommunen som gir slik godkjenning for dei aller fleste typar anlegg. Mynde til slik godkjenning er gjennom denne planen delegert til administrasjonen. Før godkjenning kan det bli innhenta fråsegn frå fylkeskulturavdelinga.

Dei anlegg som skal godkjennast av Departementet (ikkje delegert til kommune) går fram av opplisting i pkt 2.5.2 i vegleiar V-0732 frå KD.

Kommunale garantiordning for lån er eit av dei viktigaste bidrag frå kommunen si side for å fremje laga sine utbyggingsprosjekt og må vidareførast som viktige verkemiddel i høve til anleggsutbygging i lagsregi. Gjennom god planlegging og økonomivurdering knytt til alle søknader har kommunen ikkje dei siste 20 åra opplevd behov for realisering av kommunale garantiar.

Moms-kompensasjon

Det er innført ordning med delvis statleg momskompensasjon for lagseigde anlegg som får tilskot frå spelemidlane. Dette er eit viktig bidrag til samla finansiering av anlegg. Til no har anlegg som har søkt fått full momskompensasjon.

Der det er anlegg som vert gjennomført i kommunal regi, eller for anlegg som vert gjennomført i samarbeid mellom lag/organisasjonar og kommunen, vil kommunen kunne nytte momskompensasjon som del av finansiering av tiltaket. Ein føresetnad for dette, er at det er utarbeidd avtale om felles bygging/drift av anlegget, at kommunen står som formell anleggseigar eller søkjar ved søknad om tilskot frå spelemidlane, og at anleggsrekneskap vert ført over kommunen sitt rekneskap som eige prosjekt.

Aktivitetmidlar fordelt gjennom Idrettsråd/idrettskrets gjev årleg tilskot ut frå aktivitet, og er ein sterk stimulans til aktivitetsfremjande tiltak i laga. Ordninga er særleg retta mot born og unge.

Aktivitetmidlar gjennom God Helse-programmet vil i planperioden vere eit viktig stimuli i arbeidet mot tilrettelegging av lågterskeltilbod, og utvikling av tilbod til nye grupper. Dette vil og kunne vere midlar som blir nytta i informasjon inn mot t.d. idrettslaga med sikte på etablering av slike nye tilbod, og til anna informasjonsarbeid knytt til t.d idrett- kosthald, og anna haldningsskapande arbeid.

Eigeninnsats lag og organisasjonar: Den største ressursen innan utbygging av anlegg og utøving av fysisk aktivitet er klart den økonomiske innsats og dugnadsinnsatsen som laga sjølv bidreg med gjennom eigenkapital til utbygging og drift, og dugnadsinnsats i samband med dette. Dette utgjer 2/3 av anleggsutbygginga og mest alle driftskostnader.

Sponsing ved økonomisk bidrag frå det lokale næringsliv gjennom direkte tilskot, gåver og rabattar, bidreg også sterkt til å styrke det økonomiske grunnlaget for laga sine utbyggingsaktivitetar og drift.

Kulturmidlar frå kommunen ville vere ei viktig direkte støtte til laga sine utbyggingar og drift. Det har imidlertid ikkje vore slike midlar i økonomiplan/busjett sidan 1999, og det synest ut frå kommunal økonomi no gir heller ikkje grunnlag for avsette midlar til slike tilskot i planperioden.

Retningslinjer for merking , skilting og tilrettelegging i natur og friluftsområder:

Det er utarbeidd retningslinjer for merking /skilting av turstiar og for utforming av informasjonsskilting knytt til natur og friluftsområda i Volda og Ørsta kommuner. Desse skal ligge til grunn for tiltak etter plan. (Jf. vedlegg 3 til plan.)

4.1 Prinsipp for godkjenning av utbyggingsplanar og grunnlag for spelemiddelsøknad:

(Idrettspolitisk førehandsgodkjenning av idrettsanlegg)

Ved søknad om tilskot frå spelemidlane skal det ligge ved førehandsgodkjente planar.

Det er kommunen som har mynde til å godkjenne planar for dei fleste typar idrettsanlegg, med unntak av større hallanlegg og spesialanlegg. For desse er godkjenningsansvaret lagt til Kulturdepartementet. Kulturdepartementet gjev forskrifter for kommunen si handsaming av planar og søknader om tilskot frå spelemidlane. Slik søknad om sentral godkjenning skal sendast via kulturavdelinga i Fylkeskommunen. Den kommunale godkjenninga skal omfatte:

- *Idrettspolitiske tilhøve*
- *Idrettsfaglege tilhøve*
- *Anleggstekniske tilhøve*
- *Estetiske og miljømessige sider ved planane*
- *Økonomisk grunnlag*

Førehandsgodkjenning av planar kan skje når som helst gjennom heile året. Idrettsavdelinga i Fylkeskommunen si kulturavdeling er rådgjevarar for kommunen i slike saker. Førehandsgodkjenning av anleggsplanar som skal godkjennast av kommunen er gjennom denne planen delegert til administrasjonen.

I samarbeid med Idrettsrådet skal kommunen bidra til utvikling av kompetansen i laga gjennom informasjon og opplæring innan området planlegging av anlegg og utforming av spelemiddelsøknader.

4.2 Oppfølging av anlegg

Etter gjeldande forskrifter for anlegg som får stønad frå spelemidlane, har kommunen eit overordna ansvar for spelemiddelanlegga i tillegg til utarbeiding av kommunedelplan for idrett og friluftsliv i kommunen, gjennom fylgjande:

- *årleg oppgradering av anleggsregisteret*
- *krav om kommunal garanti for ein del større anlegg*
- *retteleing til lag og organisasjonar i prosjektering og søknadshandtering*
- *førehandsgodkjenning (idrettspolitiskteknisk godkjenning) av anleggsplanar og søknader*
- *ansvar for utbetaling av tildelte spelemidlar*
- *revisjonskontroll av anleggsrekneskap*
- *kontroll av og attestasjon på at anlegg er utført i samsvar med godkjende planar*
- *ansvar for at tilgjenge til anlegga fungerer etter intensjonen, og at vilkår for drift og vedlikehald av anlegga vert oppfylt.*

5.0 Handlingsprogram 2014- 2018.

Handlingsprogrammet skal gi ei oversikt over kommunens status og behov sett med omsyn til tiltak retta mot fagområdet idrett og friluftsliv, og ei prioritering mellom anleggstiltak som er planlagd utbygd i komande fireårsperiode. Planen bør også sjå på behova og mogelege tiltak på lengre sikt.

Tiltaka i handlingsprogrammet er oppsett i prioritert rekkefylgje.

For at eit anlegg skal få spelemidlar som delfinansiering, er det eit formelt krav at eit prosjekt er prioritert i handlingsprogrammet i kommunedelplanen.

Alle søknadsprosjekt skal vere førehandsgodkjent før tilskotssøknad kan sendast inn og før arbeid kan settast i gang.

Det er som vedlegg til plan utarbeidd eit x-el rekneark med oversyn over prioriterte anlegg, der ein har synleggjort kostnadsbilete og fordeling mellom kommunale bidrag, forventa tilskot frå spelemidlane og eigenandel.

Jf. Vedlegg 1. – Handlingsprogram 2014 – 18.

5.1 Prioritering av tiltak: (jf. målsettingar i plan):

***Prioriteringar** av kommunale midlar til anlegg/drift innan fagområdet og prioritering av søknader om tilskot frå spelemidlane skal gjerast med grunnlag i denne kommunedelplanen, gjeldande retningsliner frå Kulturdep. og etter samråd med Idrettsrådet i kommunen.*

***Aktivitetar** som er i samsvar med NIF si grunnhaldning til barne- og ungdomsidrett, mosjons- og trimtiltak og aktivitetar som er retta mot særskilde risikogrupper i lokalmiljøet skal prioriterast.*

***Kommunen** vil sikre areal til prioriterte idretts- og friluftslivsanlegg etter denne kommunedelplan, og skal bistå laga med grunnverv til anlegg prioritert i planen innanfor rammer avsett i økonomiplan/-årsbudsjett.*

***Kommunen** vil innanfor økonomisk rammer i økonomiplan og budsjett etter nærare vurdering stille naudsynte kommunale garantiar for eigenkapitallån og lån til forskottering av spelemidlar for prioriterte anlegg i plan.*

***Kommunen** vil sjå til at skulen, idretten og friluftslivet sine behov for areal og anlegg vert samordna så langt råd. Skuleanlegga skal kunne utnyttast også utanom skuletida og ha funksjon som nærmiljøanlegg for områda der skulen ligg. Kombinasjonsanlegg i samarbeid mellom kommune og grendalag/idrettslag skal prioriterast.*

***Kommunen** vil i planperioden vidareføre arbeidet med tilrettelegging for mosjon og friluftsliv gjennom utvikling av gang/sykkelvegar-, og tursti-nett i Volda, slik at det utgjør eit attraktivt system av ferdelsårer for vinter- og sommarbruk i bustadområda, til frå bustad og skule/-arbeidsplass og fritidsaktivitetar.*

***Kommunen** vil ved førehandsgodkjenning og ved godkjenning etter PBL sjå til at forskriftene sin intensjon om tilrettelegging for funksjonshemma vert ivareteke. Kommunalt Råd for funksjonshemma skal høyrast.*

Ansvar for førehandsgodkjenning av planar som skal godkjennast av kommunen er delegert til administrasjonen.

***Kommunen** skal gjennomføre ei årleg rullering av handlingsprogrammet i plan i samråd med idrettsrådet. Ansvar for den årlege rulleringa vert lagt til Forvaltningsstyret og vil vere samordna med årleg handsaming av søknader om tilskot frå spelemidlane.*

***Kommunale anleggsmidlar** skal nyttast inn mot ålmennyttige tiltak som t.d. sikring og opparbeiding av friområde, etablering av turstiar og løypenett, badeplassar og andre aktivitetsareal på offentlege område.*

***Kommunen-Skogforvaltninga:** skal ved handsaming av planar for skogsveggar og vurdering av tilskot til slike, sjå til at tiltaket sin verknad i høve tilrettelegging for friluftsliv vert vurdert. Det skal stimulerast til løysingar som sikrar god samla nytte av tiltaka, t.d. samanbinding av ulike vegsystem, som sikrar samanhengande bruksveggar/stiar for friluftsliv. Krav i høve til standard og utforming må også sjåast i høve til at skogsveggar skal/vil ha slik felles bruk.*

***Felles retningslinjer for merking, skilting og tilrettelegging i natur og friluftsområder for Volda og Ørsta kommuner** skal ligge til grunn for tiltak etter plan. (Jf. vedlegg 3 til plan.)*

6.0. Prioritering:

Ei viktig utfordringa ved utarbeiding av plan for fysisk aktivitet og utbygging av anlegg for idrett og friluftsliv er å få fram god oversikt over status for eksisterande anlegg-, og sikre god avklaring av behov-, for så å kunne samordne og målrette prioriteringane mot dei viktigaste utbyggingstiltaka. Dette er naudsynt dersom ein skal få til ei effektiv styring av den kommunale innsatsen, og sikre eit godt og pårekeleg grunnlag for prioriteringar av søknader om spelemiddeltilskot. Som vedlegg til saka ligg ei slik samla anleggsoversikt. Denne er ikkje fullstendig og det vil vere viktig at laga ved høyring av plan kjem med innspel også til denne oversikta/vedlegget slik at det kan supplerast og gje ei samla god oversyn for vidare arbeid med plan, og prioriteringar tilknytt denne.

Det er mange faktorar som spelar inn i høve til dei lagsinitierte tiltaka. Planen må såleis også vere open for endringar og vere fleksibel i høve til prioritering- /rangering mellom prosjekt, då dette ofte kan svinge fort ut frå satsinga frå laga si side.

Det må også vere opning for nye aktivitetar som dukkar opp, og at ein del anlegg der aktiviteten er redusert/borte kan omdefinierast og gjevast ein endra bruk.

Planen må og ta høgde for at ein stadig større del av fysisk aktivitet er uorganisert og skjer på andre arenaer enn det som tidlegare har vore tradisjon.

Vektlegging av fysisk aktivitet og idrett i førebyggjande helsearbeid har eit stadig aukande fokus. Ein vil såleis også i komande periode ha behov for å planlegge og tilrettelegge for aktivitet ut frå eit mosjons og helseperspektiv til liks med den tradisjonell idrettsanleggstenkinga.

Satsing på tilrettelegging av sentrumsnære friområde/friluftsområde og auka satsing på nærmiljøanlegg, herunder auka bruk og oppgradering av skuleområda i tråd med intensjon i læreplan, vil måtte prioriterast.

Mykje av det som er registrert som bra i Volda, td. friluftstilboda, dei nære turområda med etablerte turstinett-, Volda skisenter-, stadionområdet m.v, er i innspel ved høyringar og i spørjeundersøking også no peika på som viktige vidare satsingsområde. Dette både med omsyn til å ta vare på anlegga, og for å sikre areal til opprusting og vidare utvikling.

For å stimulere til vidare utvikling og for å oppretthalde den store frivillige innsatsen i anleggsutvikling og tilrettelegging for fysisk aktivitet trengs det også eit sterkt offentlege engasjement på området. *”Ei kommunal krone til idrett og friluftslivsarbeid tilskot løyser ut ei samla investering på 10 kroner gjennom lagsretta tiltak, ved eigenkapital, dugnadsarbeid og statlege tilskot”* – altså er slike kommunale bidrag ei svært god investering sett i høve til kommunen sitt mål om å tilrettelegge for auka fysisk aktivitet og betre folkehelse.

Behova for opprusting av skule- og barnehageområda som viktige aktivitetsarenaer og nærmiljøanlegg er understreka. Intensjonane i læreplan og levereglar i skule og barnehage om dagleg fysisk aktivitet, om bruk og læring i naturen er viktige element som må ha klare formuleringar nedfelt i rutinar. Vidareutvikling av dei aktivitetssskapande lågterskeltilboda i regi av t.d. God Helse –programmet har vist seg som ein positiv tilvekst og eit tilbod som mange nyttar. Dette bør også vidareutviklast.

6.1 Prioritering av anlegg - framlegg til nytt handlingsprogram for perioden 2014 – 2018:

6.1.1 Kontinuerlege organisasjonsutviklande tiltak:

Fokus på haldningsskapande arbeid i lag, barnehage og skule:

Barn –vaksne – rollemodellar - ansvar idrettslaga i samråd med Idrettsrådet

Mot – kampanjar - ansvar idrettslag/skular i samråd med Idrettsrådet

Integrering - mangfald i aktivitetstilbod/nivå.

Fråfallstiltak - td. Ikkje konkurranseretta aktivitetar i regi av laga.

Opplæring og rekruttering av leiarar/trenarar:

Grunnkurs for leiarar – organisasjonskunnskap. Ansvar idrettslaga i samråd med Idrettsrådet

Trenar/aktivitetsleiarkurs. Ansvar idrettslaga i samråd med Idrettsrådet

Utvexling av erfaringar mellom laga – lære av kvarandre. Ansvar idrettslaga/idrettskretsen i samråd med Idrettsrådet

Stilling som idrett –(kultur)sekretær i kommunen.

Ein viktig funksjon for å stø opp under idrettslagsarbeidet og utviklingstiltak i laga. Viktig også som bindelekk mellom kommunen og lag/organisasjonar. Kommunen har ikkje slik stilling i dag. *Frivilligsentralen bør omorganiseras til å ta denne rolla.*

6.1.2 Kontinuerlege aktivitetssskapande tiltak:

Stø opp under aktiviteten i laga gjennom rammeføresetnader som:

- *Tilskot til drift gjennom spelemiddelordninga. Ansvar NIF/Idrettskrets og Idrettsrådet*
- *Sikring av areal til idrettsanlegg og utbygging av anlegg. Ansvar kommunen/laga.*
- *Utnytting av ordninga med momskompensasjon for anlegg der utbygging skjer i samarbeid mellom kommunen og lag/organisasjonar.*
- *utvikling av nære friluftsområde/turstiar og løypenett for å stimulere til auka fysisk aktivitet. Ansvar kommunen i samarbeid med lag/organisasjonar.*

- *Aktivt nytte mulegheitene etter friluftslova for å legge til rette for viktige tur og skiløyper i utmarka i dei viktigaste utfartsområda.*
- *Oppretthalde og utvikle aktivitetstilbod i regi av God Helse-programmet. Ansvar kommunen i samarbeid med ulike lag/org.*
- *Satsing på fysisk aktivitet som helse- og læringsutviklande tema i skular og barnehagar. Ansvar kommunen/skulane/barnehagane*
- *Etablering av gode og sikre skulevegar, gang/sykkelvegnett som stimulerer til å gå og sykle i kvardagen.*
- *Utarbeide mal for utforming og innhald på leikeplassar i bustadområda. (felles mal for kommunane på S.S under utforming.)*

6.1.3 Prioritering av anleggstiltak:

Prioriteringslista i pk6. 61.3 går langt ut over dei rammer som er realistiske å få gjennomført og sikra tilskot til i perioden 2014-18.

I reknearket , vedlegg 1 til plan – Handlingsprogram 2014-2018 er det sett opp ei prioritert liste fordelt over åra 2014 – 18.

Innan for dei samla opplista tiltaka vil det vere rom for endringar gjennom den årlege rulleringsprosessen ved handsaming av søknader om tilskot frå spelemidlane.

Ordinære Idrett og Friluftslivs - anlegg:

(Ordinære anlegg er anlegg for organisert idrett og fysisk aktivitet- gjeld også rehabilitering av anlegg)

1. **VTI – Nordisk:** Utbygging av ski/lysløype Reset, del III
2. **Mork II – Kunstgrasdekke:** 7-er bane på Langemyra
3. **VTI-Skiskyting:** nyanlegg skiskyting del 1
nyanlegg skiskyting del 2
4. **VTI-Fotball:** Fotballhall
5. **Voldahallen:** nymerking av Volleyballbane
6. **VTI-Skiskyting:** nyanlegg skiskyting del 3
7. **VTI/Volda kommune:** orienteringskart (sentrum-skulekart, Reset - Rotevassdalen, Klepp-Nordalen, Morkaåsen-Hovdeåsen)
8. **Rideklubb/Vestri:** Ridehall

Friluftslivsanlegg/friområder:

1. **Volda Kommune –Tilretteleggingstiltak i tur/friluftslivsområda rundt sentrum:**
Ulike delprosjekt knytt til -Skilting, orienteringstavler, gapahukar, bål plassar, nye stiar/turløyper og samanhengande Tur/skiløype Engeset – Reset. Fleire mindre anlegg.
2. **Rotevassdalen –** langsiktig tilrettelegging for ski/turløyper gjennom utarbeiding av reguleringsplan, sikring av grunn
3. Lys turveg Vikebygdvegen til Årneset og til Volda stadion
4. **Årneset – bade plass:** Vidareutvikling
5. **Botnasanden: planavklaring** -sikring av grunn
6. **Turveg Rotevatnet:** planavklaring sikring av grunn
7. **Folkestad grendautval:** Folkestaddalen – diverse friluftslivstiltak

Nærmiljøtiltak:

1. **Volda Kommune/ Volda Rullarlag:** skateboardanlegg del 1.
2. **Volda Kommune/ Volda Rullarlag:** skateboardanlegg del 2.
3. **Volda Kommune/ Volda Rullarlag:** skateboardanlegg del 3
4. **Vestsida il:** rehabilitering av dekke i ballbinge
5. **Øyra skule:** Aktivitetspark (3 ulike prosjekt, eit til erstatning for eks. anlegg pluss to nye)
6. **Renovering og opparbeiding av nærleikeplassar/friluftsområde i bustadfelta:** samarbeid mellom kommunen og grendautvala
7. **Folkestad Skule:** nærmiljøanlegg, aktivitetsareal
8. **Dalsfjord skule:** aktivitetsareal
9. **Bratteberg** – tilretteleggingstiltak i friområde(tursti, akebakke/ aktivitet og trivselsareal

Andre tiltak:

Gang/Sykkelveg mellom Ørsta og Volda (Egset – Furene)(finansierast over statlege vegmidlar)

Innløysing/opparbeiding av friområde /friluftsområde.

Aktuelle prosjekt for søknad til Miljødirektoratet (tidlegare DN Direktoratet for Naturforvaltning).

- Areal til Botnasanden badeplass
- Areal til skiløyper i Rotevassdalen
- Areal til turveg rundt Rotevatnet
- Friområde Andaneset (jf Kommunedelplan V-sentrum)

7.0 Årleg rullering:

Innanfor området idrett og friluftslivstiltak og nærmiljøanlegg vil den endelege prioriteringa skje årleg i samband med handsaming av søknader om tilskot frå spelemidlane. Prioriteringa mellom tiltaka i plan er såleis ikkje absolutt, men vil kunne endrast ved den årlege prioriteringa avhengig av i kva grad det ein skilde prosjekt vert klarert planmessig og det økonomiske grunnlag og tilhøve til rett til bruk av grunn m.m vert avklara gjennom perioden.

Prioritering av dei kommunale anlegga vil vere avhengig av kva midlar som vert stilt til disposisjon gjennom økonomiplan/årlege budsjett.

Kommunen har sikra grunn til areal for ny Fotballhall og for Skateanlegg ved Volda stadion. Utbygging av Fotball hallen skjer no i eigen regi av VTI-Fotball, med eit årleg driftsbidrag frå kommunen.

Det er også sett av midlar til planlagt skatepark for utbygging i planperioden, der utbygginga vil bli gjennomført i samsvar med avtale inngått mellom kommunen og Volda Rullarlag.

Det er elles i planperioden sett av midlar til miljøtiltak/friluftslivstiltak med kr. 300.000 pr år..

Dette kan nyttast til kommunale tiltak eller i samarbeid med innsats frå lag/organisasjonar for auka utnytting i fellesprosjekt. Desse midlane gir grunnlag for søknad om tilskot frå spelemidlar, og kan dra nytte av frivillig innsats frå lag/organisasjonar som gjer at samla ramme vert minst 3-dobla.

Idrettskretsen hevdar ut frå sine erfaringstal at kvar offentleg krone til slike tiltak/anlegg utløyser inntil 9 kr frå andre og i frivillig innsats (1 : 10 regelen).

Det er i tidlegare periode sett av midlar til eigenkapital for nærmiljøtiltak pr. år (min. kr.250.000 i eigenandel) i kommunal regi. Dette bør vidareførast.

Det er lagt inn grunnlag for slike anlegg i etableringar i uteområda for ny Øyra skule.

Ut over det er det ikkje sett av eigne midlar til idrett og friluftsføremål i perioden 2014-2018.

Det er heller ikkje i økonomiplan sett av midlar til kommunal innløyising av friområde.

Statleg delfinansiering gjennom ordninga som Miljøverndirektoratet organiserer er ut frå dette ikkje særleg aktuelt i perioden. Ein må likevel arbeide for tilnærming til ordninga, gjennom godt plangrunnlag og søknader knytt til mogeleg innløyising og bidrag til prosessgjennomføring tilknytt slik grunninnløyising. Eventuelle tilsegn om slik bistand blir å ta med inn i vurderingar knytt til neste års budsjett/ og økonomiplan. Jf prioriteringar i denne planen.

Det skal og vere rom for å prioritere inn nye tiltak ut frå initiativ frå lag/organisasjonar ved den årlege handsaming av spelemiddelsøknader, og også å gjere endringar ut frå offentleg pålegg for utbetringar/-oppgradering av anlegg.

7.1 Langsiktige oppgåver.

Med utgangspunkt i dei behova som er avdekkja i tidlegare plan og gjennom innspel no ved revisjon, har vi sett opp ei uprioritert liste med ei oversikt over dei mest aktuelle utbyggingsoppgåvene innanfor idretts-, nærmiljø- og friluftssektoren dei komande ti til tolv åra.

Av større tiltak som ikkje er funne plass til i handlingsprogrammet for komande fireårsperiode, men som bør vere aktuelle som langsiktige mål for utviklinga i kommunen er registrert og sett opp i ikkje prioritert rekkefølge:

Ordinære Idrett og Friluftslivs - anlegg:

Utbygging av hall-kapasiteten i kommunen

Volda kommune/ev lag: - ny hall Øyra

Volda kommune: utbetring salar/garderober V.Ungdomsskule

VTI-Fotball – rehabilitering av Kunstgrasbane

Volda kommune – Voldahallen: utbetningsprosjekt.

Volda skisenter: nye nedfartsløyper opparbeiding

VTI- Nordisk/Skiskyting- Rulleskiløype: Reset

Folkestad il: kunstgrasbane

Volda skisenter: snøproduksjonsanlegg

Volda kommune - Delanlegg friidrett -i tilknytning til skuleområde

Plan for Skøytebane/hall?

Velferdsbygg/klubbhus ved Sollidalen skytebane(fellestiltak V/Ø/H)

Austefjord il - skianlegg Grøndalen

Friluftslivsanlegg/friområder:

Ski/turløype Reset til Dalen.

Skogsveg/turveg /skiløype- mellom Prestesetra og Heltneelva m tilknytning til bustadområde

Lys turveg Vikebygdvegen til Årneset og til Volda stadion og vidare rundt Rotevatnet

Turveg Rotevatnet: - opparbeiding

